

Delavsko-kmečki list.

Stuk Jaka
D.H. v Polju

Izhaja vsak četrtek. — Naročnina: mesečno 6 Din, četrletno 15 Din.
Uredništvo in Upravništvo: V Ljubljani, Delavski dom, Marxov trg 2/II.

Leto II.

LJUBLJANA, 12. marca 1925.

Stev. 11.

Za skupno proslavo 1. maja.

Strokovni komisiji
(Pokr. odboru GRSJ)
Ljubljana!
Cenjeni sodrugi!

Proletariat vedno bolj spoznava, da mu dosedanja razcepljenost na strokovnem polju prinaša veliko škodo, da mu onemogoča obrambo najosnovnejših gospodarskih in političnih pravic in ga spravlja v vedno hujšo bedo. Letošnji 1. maj naj bo manifestacija prebujenja razredno-zavednega proletariata po toliko težkih porazih, manifestacija želje po popolni enotnosti razredno-bojvnega strokovnega gibanja.

Zato je potrebno, da se že zdaj dogovorimo o vseh pripravah za 1. majsko proslavo, ki se mora po dolgem času vršiti v Sloveniji v znamenju skupnega boja proletarskega razreda proti kapitalu in reakciji.

Z ozirom na to predlagamo, da se brez ozira na potek pogajanj o enotnosti strok. gibanja vrši v torek 10. t. m. ob 1/2 8. uri zvečer na kraju, ki ga vi določite, skupni sestanek z dnevnim redom: 1. Pomen 1. majnika 1925. 2. Način proslave 1. majnika v Sloveniji. Vsaka stran naj pošlje na ta sestanek po 3 zastopnike.

Pripominjamo, da smatramo za potrebno, da se udeležijo priprav za 1. majsko proslavo kot tudi 1. majske proslave same tudi razredne strokovne organizacije, stoječe izven sedanjih central. Njih

nismo pozvali sedaj, ker upamo, da jih bomo pozvali skupno z vami.

Ljubljana, 4. marca 1925.

Sodružne pozdrave!
Za skupino okrog „Del.-kmečkega lista“,
Makuc, Štukelj.

30 let že proslavlja svetovni razrednozavedni proletariat svoj bojovni praznik — 1. maj. Ruski proletariat ga že 7 let proslavlja kot zmagoslavni dan delavskega razreda. Delavstvo drugih dežel pa demonstrira na ta dan proti vladajočemu kapitalizmu, zbira vse svoje sile za osvobodilni boj. V Jugoslaviji ga od Obznane dalje proslavljamo pod najčrnejšo reakcijo. Lansko leto so socialisti odklonili skupno proslavo. Mi kljub temu ponovno apeliramo na proletariat, stoječ v amsterdamskih organizacijah in pod vplivom socialistične stranke, da gre 1. maja 1925 na ulico skupaj z levo usmerjenim delavstvom proti združeni meščanski reakciji, ki ji načeluje srbijanska gospoda. In ko jih pozivamo na skupen nastop, trdno upamo, da se bo proletariat, ki stoji pod vplivom socialistične internacionale, odzval našemu pozivu. Tedaj bo letošnji 1. majnik mejnik v našem delavskem gibanju, tedaj bo letošnji 1. maj glasno spoznanje delavskih množic, da so za uspešen boj proti vladajoči reakciji in izjemnemu stanju nad delovnim ljudstvom neobhodno potrebne enotne razredne strokovne organizacije, skupen boj vseh zatiranih in izkoriščanih. Letošnji

1. maj naj bo po nešteto porazih dan vstajenja del. razreda Slovenije, vzpodbuda za povzdigo delavskega strokovnega in političnega gibanja.

Zato napnimo iskreno vse moči za skupno proslavo 1. maja 1925! Začnimo pripravljati nanj v vseh krajih, da 1. maja dokažemo, da bo potlačeni proletariat ponovno vstal, da izvojuje svoje pravice. In te bo izvojeval, če bo združil svoje bojovne sile in izkoristil vse dosedanje izkušnje.

Preganjanja se nadaljujejo.

PP vlada daje po vsej državi zapirat delavce, ki so bili v zvezi z „Rdečo Pomočjo“.

V Ljubljani so pretekli teden aretirali sledeče sodruge:

Vuka, Peterkoviča, Koblerja, Korčiča, Mesojednika, M. Fainovo, Praprotnika.

S. Vuka so takoj prepeljali v glaso-vite beograjske zapore. Druge bodo menda tudi.

Današnji režim zapira torej delavce, osumljene, da so zbirali prispevke za zaprte sodruge, za žrtve reakcije. Vse to se je javno vršilo. Kaj takega ne počenja niti Hortijev režim da Madjarskem.

Klerikalci v „Slovencu“ niti z besedico ne omenijo teh preganjanj. Seveda jim je to težko, ko so par dni pred volitvami lagali, da smo se prodali Žerjavu. Klerikalci hočejo ta preganjanja zamolčati, ker govore ljudem, da se edino oni boré za svobodo slov. ljudstva in pri tem se jim ne skrivi niti las.

Narodno-soc. „N. Pravda“ ostudno piše, da zapira režim „boljševiške avanturiste“. Podpiranje žrtve reakcije je torej po mnenju nar.-socialistov avan-

turizem. Tako izgleda opozicionalnost „bloka nar. sporazuma“.

Delavstva ta najnovejša preganjanja ne smejo uplašiti. Zaprti sodrugi bodo morali biti izpuščeni in PP režim bo doživel s temi preganjanji novo obsedbo in sramoto.

Spominjajte se zaprtih sodrugov in pošljite jim prispevke!

Volitve v Trbovljah in v Ljubljani odložene.

Žerjavovci so tekom tričetr let že tretjič odložili razpisane občinske volitve v Trbovljah. To pot so jih odložili, češ da gre za razmejitev, da bi Hrastnik ne pripadal več trboveljski, temveč dolski občini.

V Ljubljani so jih pa odložili, češ da manjka v volivnih imenikih polno volivcev Narodnega bloka.

Razume se, da nihče takim jalovim izgovorom ne verjame. Volitve so odložili zato, ker se bojijo obsodbe delovnega ljudstva.

Pa naj volitve še tako odlašajo, obsodbi ne utečejo.

Delovno ljudstvo bo znalo vračati stranki, ki jemlje delovnemu ljudstvu zadnje svoboščine in ruši vsako avtonomijo občin.

Ali se ponavlja 1918. leto?

Po 8. febr. je bilo glavno vprašanje: ali se bosta „narodni“ in opozicionalni blok sporazumela ali bosta nadaljevala medsebojen boj? Glavna beseda je pripadala dvema najmočnejšima strankama: radikalski in HRSS. Časopisi so prinašali vesti o možnosti sporazuma. Te vesti je širil zlasti „Slovenec“, ker klerikalcem so bile vedno ljubše kravje kupčije z radikali kot pa dejanski boj za interese slovenskega ljudstva. Mesto

Pariška komuna 1. 1871.

18. marca bo 54 let, odkar je pariški proletariat proklamiral svojo komuno. Brošura „Pariška komuna 1871“ natančno opisuje zgodovinski razvoj in pomen pariške komune. Drugi narodi imajo o njej polno literature. In poleg tega prinašajo vsako leto proletarski časopisi vsega sveta nove članke o njej.

Tudi mi se bomo ozrli na ta junaški poskus pariškega proletariata z 1. 1871.

V vzhodnem delu Pariza, sredi delavskega okraja je pokopališče Pierre Lachaise (izgovori: Pjer lašéz). To je najstarejše pariško pokopališče. Dve stoletji francoske preteklosti sta tukaj pokopani: filozofi, pesniki, slikarji, generali, metrese, ministri, demagogi in revolucijarji. Tu leže tesno drug poleg drugega ljudje, ki so jih ločili v življenju razredni in drugi interesi.

Visoka kamenita stena je posvečena „Junjskim žrtvam“. S tem niso mišljeni tisoči pariških proletarcev, ki so junija 1. 1848. padli na barikadah za revolucijo,

temveč beli gardisti Cavaignaci. Popolnoma v bližini počiva Avgust Blanqui (izgovori: Blanki), duša oboroženega upora pariškega proletariata v času od julijske revolucije 1. 1830. do komune 1. 1871., Blanqui, ki je več kot polovico svojega življenja ječal v grobu francoskih ječ. V kotu na vzhodni strani pokopališča je dvojni grob, neokrašen, zanemarjen. Paul Lafargue in njegova žena Lavra, sestra Karla Marxa, počivata tam. Skupaj sta šla v smrt. In sedaj počivata oba med svojimi. Dva koraka od njihovega groba je pokopališki zid. Tu je okrasen z venci in kovinastimi cveticami. Noben napis ne pove, kdo tu počiva. Ali leto za letom gredo tisoči in tisoči pariških proletarcev spoštljivo mimo tega zidnega vogala in tu povesejo svoje rdeče prapore. To je takozvani zid federiranih, bojišče in grobišče komunardov.

Bilo je zadnje dni krvavega majskega tedna 1871. Rdeči Pariz delavcev je bojeval junaški, obupen, brezupen boj proti belemu meščanskemu Veraju. Komuna ni razumela, da bi svojo marčno zmago nesla naprej in jo zagotovila z odločnim ravnanjem in hladnokrvno odločnostjo. Razumela je pa umreti z nadčloveško požrtvovalnostjo za stvar proletariata. Ko je izbruhnil odločilni boj, ko so Verajci z

ogromno premočjo vdrli v Pariz, so morali zavzemati en mestni okraj za drugim, ulico za ulico, hišo za hišo. Bil je neorganiziran odpor, brez načrta, brez pregleda. Pariški delavci so se borili, kjer so stali. Barikade so rastle iz zemlje in delavci so jih branili, dokler so imeli kako kroglo. Komunardi so izgubljali okraj za okrajem, ulico za ulico. Ali svojega poguma niso izgubili. Prodali so svoje življenje za najvišjo ceno. Boj za Pariz je trajal od 22. do 29. maja 1871.

Ena zadnjih postojank pariških delavcev je bilo omenjeno pokopališče Pierre Lachaise. Branili so ga z obupnim junaštvom. Ko so Versajci udrli skozi odprtine, se je boj nadaljeval. Vsak nagrobni kamen je služil za kritje, vsak spomenik za barikado. Vsako stopinjo so morali napadalec osvojiti s podvojenimi naskoki. Končno je premoč premagals branilce.

Po zmagi belih je sledilo belo maščevanje. Na pokopališču Pierre Lachaise so zgnali tisoče proletarcev, mož, žena, otrok, oboroženih in neoboroženih. S kartečami in mitraljezami so jih pobili. Kot tu, tako po vsem Parizu. Do junija je trajalo klanje. Sam šef vojaške justice je priznal, da je bilo 17.000 pomorjenih. Po tem prvem sumarijnem krvavem delu je

delala krvava justica še mesece. Tisoči so še pomrli po ječah in kazenskih kolonijah.

Beli in rdeči imajo svoje spomenike na Pierre Lachaise. Ob glavnem pokopališkem drevoredu tesno pri slavnem spomeniku „Mrtvim“ je postavljen velik kamen. Pompozno obloženo, brezokusno kiparsko delo. To je „oficielna umetnost“.

Zunaj pa stoji spomenik, ki so ga postavili pariški delavci svojim mučenikom. To je navaden zid, pred katerim stoji žena z odprtimi prsmi, z glavo naslonjeno na zid, umira že, a vendar je še kljubovalna in ponosna. (Ta slika je tudi v brošuri „Pariška komuna 1871“.) To je revolucija, ki se da streljati. Če pristopimo bližje zidu, potem raste iz zida drugi zid ljudi. Začetkoma razločujemo samo poedine postave, širokoplečatega moža z mirno prekrizanimi rokami, ženo z mrtvim otrokom v naročju. Potem jih je vedno več. Drug poleg drugega, drug za drugim stoji in pričakujejo krogel svojih morilcev. Od strelav so razbiti kamni. Zadeti padajo. Nad človeško množico je stegnjena delavska pest: Živela komuna!

P.

zblizanja HRSS in radikalov je prišlo do vstopa HRSS v blok meščanskih opozicionalnih strank (Davidovič-Spaho-Korošec), ki si je nadel naslov „blok narodnega sporazuma in ljudske demokracije“.

Seja vseh opozicionalnih strank, včevši HRSS je sklenila sledeče:

„Potem ko se je pretreslo vsa načelna vprašanja in potem ko je ugotovljena popolna soglasnost v vseh teh vprašanjih in potem ko so v posebnem načrtu utrjene glavne točke skupnega programa, je sklenjeno, da združene stranke obnovijo politično skupnost pod imenom Blok narodnega sporazuma in ljudske demokracije, katerega organi bodo: predsednik, izvrševalni odbor in plenarna seja narodnih poslancev bloka.“

4. marca so imeli seja poslanci združene HRSS in hrv. zajednice. Glavni govornik Pavle Radič je izjavil, da je HRSS za monarhijo angleškega tipa (na Balkanu je mogoča samo monarhija balkanskega tipa, op. ur.) in za ljudsko demokracijo. Izvajanja P. Radiča je izpopolnil voditelj hrvaške buržuazije Trumbić. Končno je bilo sklenjeno, da HRSS vstopi v „Blok nar. sporazuma in ljudske demokracije“, ki mora imeti eno vodstvo in enega predsednika; da je treba proti režimu voditi najostrejši boj v parlamentu in po potrebi zapustiti parlament.

Na glavno politično vprašanje: boj za nacionalno samostojnost ali kapitulacija pred nadvlado srbske buržuazije je odgovorilo vodstvo HRSS — s kapitulacijo.

Kaj pomenjajo gornji sklepi opozicionalnega bloka in HRSS?

1. Da je HRSS pripravljena, da preneha kot samostojna kmečka republik. stranka in da se spoji z meščanskimi in monarhističnimi strankami.

2. Da je vodstvo HRSS pripravljeno, da kapitulira pred monarhijo in srbijsko nadvlado in da se zadovolji s pokrajinskimi avtonomijami. Republiko in samoodločbo narodov vrže v pozabljeno.

To, kar so storili klerikalci in hrv. buržuazija že l. 1918., to je sedaj storilo vodstvo HRSS. Zapustila je boj hrvaškega naroda za osvobodjenje. Sklepi opozicionalnega bloka pomenijo zmago srbske buržuazije.

Kapitulacijo, ki je ni hotel izvršiti Radič, ko je bil na vladi Davidovič, je storilo vodstvo HRSS sedaj, ko vlada PP. Srbska buržuazija je ponovno z nasiljem preplašila naše klerikalce in HRSS.

Po takih sklepih opozicionalnih strank je glavno vprašanje: ali bodo mase potrdele tako zajčevsko politiko proti PP režimu?

Množice se bodo polagoma zavedle, da jim taka politika ne bo koristila.

Kmečke in delavske množice bodo pod skupnim praporjem delavsko-kmečkega republ. bloka dokončale začeti boj za nacionalno samostojnost vsakega naroda Jugoslavije in za republiko delavcev in kmetov.

Stanovanjski zakon.

Koncem leta 1924 je prenehala veljavnost stanovanjskega zakona. Vlada je njegovo veljavnost podaljšala do 1. maja. Sedaj je izdelala predlog za nov stanovanjski zakon. In ta bo bridko razočaral vse one najemnike, ki so slepi za vse opomine oddali svoje glasove Narodnemu bloku. Kajti nov stanovanjski zakon pomeni brezpravnost najemnikov in neomejeno paševanje hišnih posestnikov. Stanovanjski najemniki morajo plačati najmanj 24 kratno predvojno najemnino, oni s 40.000 Din letnih dohodkov pa 36 kratno predvojno višino. Hišni gospodar lahko odpove stanovanje, če ga sam potrebuje, ali pa če ga potrebujejo sinovi ali hčere, če najemnik gospodarja razžali (1), ali če stanovanje kviri. To se pravi z drugimi besedami: kadar se poljubi hišnemu gospodarju, lahko vrže najemnika na cesto. Nova poslopja, novi dozidki in prizidki na starih hišah, državna poslopja in poslopja invalidov so pa sploh brez vsake stanovanjske zaščite.

Po novem zakonskem načrtu se stanovanja sploh ne sme dati v podnajem, temveč le eno opremljeno sobo in to onim, ki stalno stanujejo v dotičnem mestu. Od najemnine za opremljeno

sobo prejema hišni lastnik 20 do 50% najemnine.

Občinam se jemlje vsako iniciativno in podporno za zidanje novih hiš.

Mi smo navedli najgorostasnejše točke iz stanovanjskega zakona, ki ga hoče uveljaviti skrajno reakcionarna PP vlada. Ali že te točke pokazujejo jasno, da je tak zakon za stanovanjske najemnike in podnajemnike nesprijemljiv. —

Za gotova poslopja imajo hišni posestniki popolnoma svobodne roke, vsi drugi pa lahko vržejo najemnika pri tako visoki najemnini na cesto, kadar koli se jim poljubi.

Uveljavljenje tega zakona bi neizmerno povečalo stanovanjsko bedo, spravilo pod milo nebo slabo plačane delavce in uradnike v prid par bogatinov, ki so si iz žuljev drugih sezidali hiše.

Stanovanjski najemniki in podnajemniki pa bodo morali nastopati združeno in vztrajno, ako bodo hoteli preprečiti uveljavljenje tega zakona, ki se je mogel pojaviti le pod najreakcionarejšim balkanskim režimom.

Zakon proti tisku.

PP vlada je, kakor smo že poročali, izdelala predlog za novi tiskovni zakon. Ta predlog se ne more imenovati tiskovni zakon, ampak, cenzurni zakon proti tisku, seveda ne proti vladinemu, ampak proti vsemu tisku, ki napada PP absolutizem.

To je zakon terorizma peščice vladajočih nad narodom, zakon proti svobodi mišljenja. Kajti novi PP cenzurni zakon ne kaznuje samo tega, kar eden dela, ampak tudi to, kar eden misli. To je napad na čast vsakega državljanca. Po tem zakonu se lahko obračam kakor hočem, ne gre za dejanje; če je absolutističnemu režimu nevarna moja eksistenca, moja osebnost, moje mišljenje, me za to mišljenje kaznujejo. To ni več zakon meščanske države, temveč to je zakon ene vladajoče meščanske stranke proti vsem državljanom, ki niso njeni pristaši.

Tak zakon more izdati le ena vlada, ki se je s svojim nasiljem, korupcijo in protizakonitostmi postavila v nasprotje z delovnim ljudstvom. Taka je PP vlada.

Taki zakoni proti tisku so krik slabe vesti. Novi zakon ne kaznuje samo opozicionalnega pisanja po zakonu o zaščiti države, ampak tudi najstrožje kaznuje razžaljenje vsake „državotvorne osebe“.

„Jutro“ in vladino časopisje hvali ta „tiskovni“ zakon, ker s tem bi radikalno-demokratska koalicija lahko zamašila vsakemu usta. Ali kot smo že uvodoma povedali, ta PPZ cenzurni predlog sploh nima pravice do imena — tiskovni zakon. Kajti v pravem tiskovnem zakonu kaznuje svoboda. PP skrupucalo pa kaznuje svobodo. Pravi tiskovni zakon kaznuje zlorabo svobode. PP predlog pa kaznuje svobodo kot zlorabo.

Vladajočemu absolutističnemu režimu ne zadostuje več niti srednjeveški „zakon o zaščiti države“. Režim je šel dalje. Po poročilu nekega svojega ministra je pripravil predlog, ki prepušča policiji, da lahko uduši vsak list, ki bi kritiziral absolutizem in korupcijo. Kajti nov protitiskovni zakon pravi: da se policijska oblast lahko pritoži proti odloku sodišča. To se pravi, da policija ne pusti list izhajati, čeprav ga sodišče dovoli.

PP protitiskovni predlog pravi dalje, da za tiskane stvari ni odgovoren samo pisec ali odgovorni urednik, ampak tudi tiskar in razširjevalec tiskovine.

Novi predlog zahteva, da ve policija razen odgovornega urednika tudi za stvarnega urednika, ki daje ton listu. Kazni predpisuje do 5 let ječe in do 100.000 Din globe.

Srbska buržuazija gazi vedno globlje v zatiranju delavcev in kmetov ter nesrbskih narodnosti. V svojem nasilju in korupciji prekaša že skoro nekdanji ruski caristični absolutizem.

Proletarci in kmetje bodo morali združiti vse svoje sile v odločnem boju, da stopijo reakciji za vselej na prste in da odbijejo napad absolutistične klike na svobodo tiska.

Naročajte „Zapiske“ DKM

„Kjer vlada delavski razred.“

(Veliko poročilo angleških strokovničarjev)

Kot rezultat študijskega proučevanja angleške strokovne delegacije po sovjetski uniji je pravkar izšlo poročilo delegacije v obliki brošure. „Daily Herald“ (glavno glasilo angleške delavske stranke), ki naznanja ta važen dogodek, prinaša izvlečke iz poročila, iz česar je razvidno pohvalno priznanje zastopnikov angleškega delavstva o razmerah v sovjetski Rusiji. To je tem važnejše, ker ni bil noben član delegacije komunist, temveč da so bili nekateri celo čistokrvni socialdemokrati. — Tudi mi bomo priobčili najvažnejše izvlečke iz tega poročila. Značilni so že napisi v „Daily Herald“. Čez celo prvo stran je velik napis: „Kjer vlada delavski razred.“ — Poročilo, ki ubija laži. Ogromen napredek. — Stabiina država.

Poročilo se peča med drugim z rdečo armado, stanovanjskim vprašanjem, delovnim časom, socialnimi ustanovami itd. Na podlagi vsega zaključuje poročilo, da je sovj. Rusija močna, stabilna država, da sloni sovjetska vlada na sistemu državnega socializma, da dobro deluje državni stroj in da kmetje podpirajo to državo.

„Daily Herald“ pripominja, da je to poročilo v gospodarskem in političnem oziru zelo važen dokument, najvažnejši od vseh, kar se jih je doslej predložilo delavskemu gibanju.

Otvoritev parlamenta.

7. marca se je vršila prva seja beograjskega parlamenta, ki je po svoji sestavi najreakcionarejši izmed vseh meščanskih parlamentov v Evropi.

Starostni predsednik Lazić (Davidovičev demokrat) je zahteval, da se takoj izpusti na svobodo zaprte radičevske poslance in da se začne redne seje šele, ko pridejo izpuščeni poslanci v zbornico. Nato je zaključil seja. Vsi opozicionalni poslanci so zapustili dvorano. Radikali in samostojni demokrati so potem sami nadaljevali parlamentarno seja in so za začasnega predsednika izvolili radikala dr. Subotiča.

Druge seje se je opozicija zopet udeležila.

Te komedije v parlamentu iznova dokazujejo, da od tu nima delovno ljudstvo pričakovati nobene pomoči. Delovno ljudstvo bo doseglo svoje zahteve le z odločnim bojem, s svojo lastno močjo. Dokler bo pa izročalo svojo usodo raznim meščanskim strankam, bo pa padalo v vedno večjo bedo in brezpravnost.

Kaj zadržuje delavsko ženo od politike?

Žena - delavka občuti še mnogo bolj kot mož jarem kapitalističnega družabnega reda, v katerem živimo, žena je žrtev izkoriščanja v tovarni in pisarni, kjer je slabše plačana od moškega, ona trpi kot mati, ona čuti kot gospodinja vse pomankanje in vso težino prol. življenja. Vsaka žena, ki dan za dnem trpi zase in za svojo družino, ve, da je treba napraviti konec temu kapitalističnemu sistemu, v katerem živimo, da bo s tem pomagano njej in njenim otrokom. In vendar, kako malo je žena-proletark, ki bi se aktivno udeleževale političnega boja proti kapitalizmu! V obratih in delavskih okrajih najdemo sicer precej proletark, ki so nezadovoljne, pa se ne udeležujejo prol. boja. One prepuščajo politiko svojim možem in sinovom, same pa „ne pridejo do tega“, četudi imajo voljo.

V resnici ima žena v dnevnem življenju več dolžnosti in skrbi kot mož, skrbi, ki ji otežkočajo politično udejstvovanje.

Pred vsem so to materinske dolžnosti. Kapitalistična družba noče skrbeti za to, da bi se delavski otroci dobro vzgajali v otroških domovih in vrtcih, ko se vrne proletarka z dela, se šele prične delo doma.

In četudi delavka nima otrok, jo čaka doma gospodinjstvo: kuha, sna-

ženje, perilo. Že Avgust Bebel, voditelj socialne demokracije, v času, ko je soc. demokracija še bila zastopnica delavskih interesov, je pokazal v svoji knjigi „Žena in socializem“, kako važnega pomena bo za ženo socializiranje hišnega gospodinjstva. Dokler ne bo celokupno hišno delo skrbelo s tehnično popolnimi sredstvi za splešnost in dokler bo vsaka žena sužnja domačega ognj šča in pralnice, ne more biti svobodna.

Proletarka mora imeti mnogo več razredne zavesti kot mož, če se hoče posvetiti delu za osvobodjenje svojega razreda. Ženi je slabše v današnjem življenju nego možu; ali prav zato bi morala uvideti potrebo osvobodjenja.

Vsakodnevno malenkostno hišno delo povzroča deloma, da je ženo težje pridobiti za delo nego moža. Njene duševne sposobnosti se uspravajo s tem. Poleg tega se godi često to, da mož ne podpira žene v osvobodilnem boju, temveč da jo rajši vidi v vlogi matere, žene in dekle. Mnogo je razredno-zavednih delavcev, ki pa ne vidijo radi, da bi hodile njihove žene na zborovanja in da bi morda s tem kaj zamenjale hišno gospodinjstvo. Ti mislijo, da je politika za moške, žena pa da spada k štedilniku. Delavka, ki se prebudi v razredni zavesti, mora često začeti boj v svoji družini, preden more stopiti v boj proti kapitalizmu.

Ker zavzema žena v kapitalistični družbi posebno suženjsko mesto in ker se vrši njen osvobodilni boj pod posebnimi težkočami, potem je treba razviti

posebno živo propagando in agitacijo med delavkami v obratih in po hišah, kjer stanujejo proletarke.

Ruske delavke in kmetice so vzgled svojim sestram v vseh deželah. Čeprav so živele v kulturno zaostali državi, kot je bila caristična Rusija, so pravilno spoznale svoje razredne interese in so stopile aktivno v osvobodilni boj. Uspeh ni izostal: sovjetska Rusija je danes edina država, v kateri imajo žene iste pravice kot moški in v kateri skrbi zakon največ za mater in otroka.

V delavskem gibanju Slovenije je tako malo proletark kot morda nikjer drugod. Ni se jim posvečalo dovolj pažnje in zato so večinoma v taboru klerikalizma. Zamujeno je treba popraviti, začeti je treba s smotrenim delom med ženskim proletariatom.

Ta teden je mednarodni rdeči ženski teden. Mimo proletariata Slovenije gre skoro neopaženo. Napisali smo ob tej priliki ta članek, da bi našel čim večji odmev in da bi se po vseh krajih začelo sistematično delo med proletarkami v tovarnah, rudnikih in pisarnah.

Kajti največje osvobodilno gibanje sveta, ki mora postati res gibanje množic, mora obseči tudi delovne žene.

Krščansko-socialna načela.

10. števec „Pravice“ razpravlja v uvodniku „Nazaj k načelnosti!“ načelno vprašanje v delavskih vrstah. In koncem članka pove, da je rešitev delavstva v SLS in pravi: „Delavski voditelji in delavstvo bo prišlo do svojih pravic, ako bo prešinila celokupno slovensko delavstvo zavest, da je rešitev le v enotni delavski politični, kulturni in strokovni organizaciji. Upajmo, da bo letošnji prvi delavski krščansko-socialistični kongres v Ljubljani naša stara načela razširil in dal take smernice za organizacijo, da bo slovensko delavstvo v najkrajšem času organizirano tam, kjer je rajni dr. Krek prvi začel orati ledino.“

Klerikalci se torej nadejajo, da se bo delavstvo strnilo pod njihovim vodstvom, ki je kapitalistično.

Ali ker govori „Pravica“ o starih krščansko-socialnih načelih moramo pojasniti delavcem, kaka so v resnici ta načela.

Krščansko-socialnih načel ni začel oznanjati niti dr. Krek niti Gosarjeva „Pravica“.

Socialna načela krščanstva so imela 1900 let časa, da se razvijejo in ne potrebujejo nobenega nadaljnjega razvoja po Gosarjih, Terseglavih in krščansko-socialnih kongresih. Socialna načela krščanstva so opravičevala sta-

roveško sužnost, srednjeveško tlačanstvo in znajo v sili zagovarjati tudi zatiranje proletariata v spretnem, hinavskem jeziku. Socialni principi kiščanstva pridigujejo, da je potrebno, da živita gospodar in hlapec, vladajoči in zatirani razred. Proletarce pravijo, naj se ne upirajo, ampak da se vlužno obnašajo proti kapitalistom. Socialna načela krščanstva tolažijo proletarce, da bodo vsi enaki v nebesih in opravičujejo s tem današnji sistem na zemlji. Socialna načela krščanstva proglašajo vse zločine zatiralcev ali za pravično kazen za grehe ljudstva in Adama, ali za preiskušnje, ki jih bog pošilja ljudem. Socialna načela krščanstva pridigujejo bojazljivost, samozaničevanje, ponižnost, pokornost, sploh vse lastnosti ničvrednega človeka. Proletariat pa ni nobena kanalja, temveč ima svoj pogum, svojo razredno samozavest in zahteva svobodo še bolj kot kruh. Socialni principi krščanstva so slepomišenja, proletariat pa je revolucionaren.

In klerikalna „Pravica“ hoče uve-

ljaviti danes, v dobi najhujše reakcije ta načela.

Klerikalci, pri katerih vlada gospoda, ljudstvo jim pa služi le za volivni stroj, hočejo prikriti vsa razredna nasprotstva, hočejo, da bi šel proletariat skozi ta kapitalistični pekel z rožnim vencem, molitvenikom in Krekovo podobo v roki. Proletariat se je že preveč poniževal, zato je danes tako ponižan.

Njegova rešitev je le v odločnem razrednem boju, ki ga klerikalci oziroma kršč. socialci zanikavajo.

In ko bo proletariat po vseh izkušnjah v letih Obznane in PP režima utrdil svoje razredno-bojevene organizacije, bo zopet priboril ukradene pravice in si izvojeval nove.

V tem znamenju se vrši danes gibanje za enotnost razrednih strok. organizacij, ki bi ga hoteli klerikalni gospodje zadušiti ne z nasiljem, ampak s hinavskim pridiganjem kršč. socialcev, ki so s svojo „Pravico“ le marionete v rokah klerikalnega kapitala.

Razredno-zavedni proletariat zato ne bo nasedel tem ribarjem v kalnem.

Slovenska duhovščina v boju proti boljševizmu.

V nedeljo teden so mežnarji razširili po ljubljanskih cerkvah letake, s katerimi so se vabili kristjani, da se udeležijo predavanja vseučilišnega prof. bogoslovja dr. Griveca o „Preganjanju krščanstva v Sovjetski Rusiji.“

„Učenega gospoda“ je prišla poslušati masa vernega ženskega sveta, ki je tvorila skoro dvetretjinsko večino med poslušalci; prišli so njegovi kolegi duhovniki in redovniki... Vranglovski pevski zbor, ki je v južni Rusiji v času državljanske vojske pel zelo krvave in nekrščanske pesnice (ali res gosp. dr. Grivec ni nikoli slišal, kako so Denikin, Kolčak in Vrangel ravnali z ujetniki — rdečimi vojaki?!), se je poskušal topot v religioznih navepih.

Dr. Grivec je obljubil, da njegovo predavanje ne bo imelo nobene politične tendence (namenja) in da bo govoril samo to, kar je znanstveno dognano. Kak naiven in kratkoviden človek, ki ve, da v Uniji Socialističnih Sovjetskih Republik obstoja najpopolnejša svoboda vesti in veroizpovedanja in da so vesti o „preganjanju krščanstva“ izmišljene, bi mogoče utegnil reči, da je dr. Grivec nasedel izmišljotinam, lažem in klevetam, ki jih fabricira buržuazno časopisje, kapitalistični špijoni in iz Rusije pobegla fevdalna in denarna aristokracija. Da ima „učeni“ g. dr. Grivec slabe informacije in lažnjive informatorje, o tem ne dvomim. Da pa bi bil dr. Grivec v dobri veri, da govori resnico in da predava brez politične tendence, pripravljaj pobožne poslušalce na nekako križarsko vojsko vseh kristjanov proti boljševizmu — to ne drži. To ne drži vsled tega, ker on spada (vsaj takrat, ko je govor o boljševikih) med take ljudi, ki ne omenjajo vzrokov, ko govore o posledicah. In take ljudi je že Pestalozzi imenoval sleparje ali zaslepljene.

Vsi vemo, da je zagrebški nadškof Draškovič dal kronati kmetskega revolucionarja Matijo Gubca z razbeljeno železno krono in njegovega tovariša Pasanca usmrtiti na nečloveški način. Kako naj sodimo tega nadškofa, njegove vikarje in kanonike? To niso bili ljudje, temveč zverine; to niso bili kristjani, temveč kanibali! Kaj bi rekel k tej sodbi recimo prof. bogoslovja dr. Grivec? Ali bi se zavzel za škofa Draškoviča, božjega namestnika, vzornega voditelja svojih duhovnikov? Najbrže, kajti kako bi sicer mogel učiti, da je katoliška cerkev božja ustanova?! Mi pa vemo, da je nadškof Draškovič bil član fevdalne kaste, zastopnik interesov fevdalnih izkoriščevalcev, posvetnih in cerkvenih veleposesnikov, da je cerkev (edino zveličavna!!) takrat učila, da je božja volja, da graščak kmeta izkorišča, da je cerkev bila takrat udinjena vladajočemu fevdalnemu razredu, kot je danes buržuaziji — in da je torej Draškovič sodil Gubca in Pasanca s stališča fevdalizma, da je bil kot zastopnik fevdalnega razreda neizprosno sovrag zatiranega kmetskega ljudstva. To ljudstvo je hotelo kmetsko vlado, ne gosposko in je šlo zanjo v boj — bil se je razredni

Le sleparji in zaslepljeni ne omenjajo vzrokov, ko govore o posledicah. Pestalozzi.

boj med tlačani in graščaki, med izkoriščanimi in izkoriščevalci. Da povem o tem Draškoviču resnico, moram pavesti vzroke, ki so izzvali obsodbo Gubca — sicer bi bil slepar. Ravnotak slepar kot dr. Grivec in bi z isto pravico govoril, da so vsi škofje zverine, kot govori dr. Grivec o preganjanju krščanstva v Rusiji.

Da bo bolj jasno, še en primer. Ljubljanski škof Anton Bonaventura Jeglič je pred četrto stoletjem dal sežgati celo naklado Cankarjeve „Erotike“. To vsi vemo, kajne g. dr. Grivec? Ta škof je vendar blazen, naj škofuje na Studencu — tako bi lahko rekel, če bi ne vedel in ne navedel, da se Cankar ni hotel ozirati na predpise in moralne pridige farizejev, ki podpirajo najnemoralnejšo družbo in je pisal, kot je mislil in čustvoval — in da je vsled tega škof Jeglič hogu v čast in vernemu ljudstvu v hask dal sežgati Cankarjevo „Erotiko“. Jaz pa to vem in ne očitam škofu Jegliču blaznosti, kar bi pa lahko storil z isto pravico, ki ž njo g. dr. Grivec očita boljševikom preganjanje krščanstva.

Dobro je lansko poletje v Krašiču povedal Štepan Radič: „Nekaj drugega je Bog, nekaj drugega vera in zopet nekaj drugega pop.“ Sveto pismo stare zaveze je božje delo, farizeji so učili iz njega božje nauke, a Kristus se je boril proti farizejem in pismnikom. Jasno je, da Bog, vera in pop ni vseeno.

Za časa kmetskih uporov so duhovniki in škofje z žarečim železom terorizirali kmetska gibanja. Za časa svetovne vojne so blagoslavljal kanone in vsak je v imenu svojega Boga gonil ljudstvo v klanje. To je farizejstvo našega časa!

Sicer pa g. dr. Grivec mogoče misli, da je to krščanstvo? Da, tako „krščanstvo“ boljševiki preganjajo, tako „krščanstvo“ je osvojevano od vsega človeštva, ki pošteno misli, tako „krščanstvo“ stoji z interesi delavskega in kmetskega ljudstva v najostrejšem nasprotju.

Taki so današnji farizeji: na ustnicah imajo Kristov nauk, dobra dela, ljubezen do bližnjega, do sovražnikov, pokorščino — v dejanjih pa tvorijo eno najmočnejših opor kapitalističnemu izkoriščanju, monarhizmu, imperialističnim klanjem in belemu terorju!

Da, g. dr. Grivec, boljševiki preganjajo tako „krščanstvo“ in noben resnični kristjan ne bo tega „krščanstva“ branil! Vi pa niste povedali tega, temveč ste govorili, o krščanstvu sploh in ste tako metali ljudstvu pesek v oči!

Leta 1921 je strašna suša opustošila Povolžje (pokrajine ob reki Volgi) in 30 milijonov ljudi je umiralo gladi. Sovjetska vlada kot vlada delavskega in kmetskega ljudstva je napela vse sile, da pomaga strajočemu ljudstvu. Organizirala je celo vojsko proti lakoti; svoje železnice, svoj državni aparat, svojo armado je uporabila za to, da likvidira lakoto. Prvič v zgodovini zadnjih stoletij, armada ni bila uporabljena za to, da nasuje grmade mrličev,

temveč, da prepreči, da bi nastale grmade mrličev! Sovjetska vlada je predložila cerkvenim oblastem, da imajo priliko s svojim cerkvenim bogastvom, ki so si ga nakopičile tekom stoletij izvršiti velikansko „dobro delo“, ki jim ga tako in tako nalaga njihova krščanska vest in da naj torej izroče nemudoma — pomoč je bila nujna — svoje cerkvene zaklade za nakup živeža za gladujoče ljudstvo.

Kaj so napravili dobri katoliški nadškofje? „Reševali“ so zaklade pred uporabo za prehrano gladi umirajočih milijonov! Zato je sov. vlada razlastila cerkve, vzela cerkvene zaklade, izsesane tekom stoletij iz ljudstva, da jih ljudstvo vrne in da ž njimi nasiti lačne! One, ki so zaklade skrivali, je vrgla v ječe in jih sodila. Namreč, sodišča v Rusiji zagovarjajo pravico delovnega ljudstva. Nadškofa Ceplak in Budkivič sta bila ona, ki sta z največjo vnemo „reševala“ zaklade „svete katoliške cerkve“, da bi boljševiki ž njimi ne mogli reševati življenja nedolžnih otrok v Povolžju.

Ta dva nadškofa sta, kakor vidimo, farizeja, tu g. dr. Grivec svoje farizejske kolege zagovarja in govori o „preganjanju krščanstva“ v sov. Rusiji, ne da bi povedal, kakšno je to „krščanstvo“!

In še več. Preiskava proti Budkiviču je dognala, da je ta sveti mož bil agent poljske vlade, da je delal v interesu poljske beloteroristične šlahte. Vsled tega je bil obsojen na smrt in je bila smrtna obsodba izvršena. Ceplak pa je bil pomiloščen in poslan papežu. Gospod dr. Grivec naj se informira, kako so „krščanska“ sodišča v Hortyjevi Madžarski in njena „krščanska“ vlada ravnale z boljševiki in naj ima toliko poguma, da priredi novo javno predavanje s skioptičnimi slikami, ki naj mu pa da naslov: „Bogudopadljivo zadržanje krščanske Madžarske.“

Torej kaj je resnica na Grivčevi trditvi, da boljševiki preganjajo katoličane? — katoliški duhovniki v Rusiji lahko avo-

18. marc je blizu!

18. marca bo 54 let, odkar je proletariat prvič v zgodovini prevzel oblast v svoje roke v Parizu in upustavil pariško kemuno. Svetovni proletariat proslavlja vsako leto prvi herojski poskus proletarskega osvobojenja. Naročajte knjigo

Pariška Komuna 1871

ki opisuje pariško kemuno in njen pomen. Ta knjižica je neohodno potrebna in poučljiva za vsakega delavca, kmeta, ženo. Stane 5 Din, po pošti 50 par več. Naroča se je pri upravništvu „Del.-kmetski list“. Breg 10/II.

Razprodajalci imajo popust.

bodno pridigajo o Bogu, sveti Trojici, dobrih delih, šesti božji zapovedi, papeževi nezmotljivosti, lahko svobodno spovedujejo, krstijo, poročajo itd. itd. Ni jim pa dovoljeno vršiti špijonaže v korist „katoliške velesile“ Poljske, ni jim dovoljeno izkoriščati, ni jim dovoljeno udeleževati se zarot proti vladi delavcev in kmetov, ni jim dovoljeno usiljevati svoje vere onim, ki so z drugo zadovoljni. Dr. Grivčeva trditev je tendenčna izmišljotina.

Koliko pa je resnice na tem, kar je tudi dr. Grivec trdil in bridke solze pretakal, da boljševiki preganjajo pravoslavno cerkev, pravoslavno popovščino? Ti popje se od katoliških razlikujejo v zelo važnem vprašanju, namreč oni so mnenja, da je sveti duh samo od Boga-očeta in ne tudi od Boga-sina. Pravoslavna cerkev je bila v carski Rusiji državna cerkev; blagoslavljalja je za dobro plačilo rabeljska dejanja carizma, posedovala ogromno zemlje, kjer so ji tlačanili kmetje, preganjala druge cerkve, tudi katoliško, držala v pokorščini ruskega kmeta, ga uspavala, da bi ne spregledal. Bila je na življenje in smrt zvezana s carizmom in vsak boj proti njej je pomenil boj proti carizmu in narobe. Rusko ljudstvo je v svoji revoluciji marsikaj spoznalo; proti ljudsko in kontrarevolucionarno vlogo te cerkve je pa v svojem velikem delu spoznalo do dna. Mešetarjenju farizejev z Bogom v Zvezi socialističnih sovjetskih republik odzvanja, ne samo pravoslavnemu, ampak tudi katoliškemu, židovskemu in vsakemu! Najbolj pa je dosedaj prizadeta bivša caristična policijska cerkev — pravoslavna.

(Konec prihodnjič.)

Marksizem in nacionalno vprašanje.

Doba najhujše reakcije v Jugoslaviji je povzročila razočaranje v delavskega gibanje, nezaupanje v moč proletarskega razreda. Takoj po prevratu je navdala množice vera v „svetlo bodočnost“ in so šle skupno v boj brez ozira na narodnost: splošni razredni interesi so stali v ospredju. Pa je prišlo na dnevni red takozv. slovensko-hrvatsko-srbsko vprašanje. Razšli so se po narodnostih. „Nacionalni problem“ predvsem!

Srbi so se navdušili za centralizem, Hrvati za federalizem, Slovenci za avtonomijo itd.

Val nacionalizma se je vedno bolj dvigal in ker delavska stranka ni imela tu jasnega stališča, je obsegel tudi precejšen del delavstva. Volitve 1. 1923 in 1925 so se izvršile v znamenju boja poedinih narodnosti za tako državno ureditev, ki bi odgovarjala njihovim interesom.

V tem težkem položaju se razredno-zavedni proletariat dolgo ni znašel in radi tega je prevladal vpliv avtonomistične SLS, muslimanov in drugih meščanskih strank, ki so znale zainteresirati za svoje koristi najširše ljudske sloje.

Socialdemokrati še danes zagovarjajo državni centralizem in enotno jugoslovansko „demokratično“ republiko.

Mi smo že nešteto krat pisali o nacionalnem vprašanju v Jugoslaviji in zavzeli stališče v poedinih konkretnih slučajih, vendar si naši bralci še niso povsem na jasnem v tem tako važnem vprašanju.

Zato hočemo z nekaj članki objasniti naše stališče in dokazati, kako so se oddaljili tudi tu od marksizma naši socialisti, ki nam zlasti v „Volksstimme“ očitajo „radičstvo“ in druge neumnosti.

Da si bomo že enkrat popolnoma na jasnem, moramo začeti od kraja in si postaviti vprašanje:

Kaj je narod?

Narod to je predvsem določena skupina ljudi, nastala v zgodovinskem razvoju. Jasno pa je n. pr., da ogromna država Aleksandra Velikega ni bila narod, čeprav je nastala v zgodovinskem razvoju iz raznih plemen in ras. To niso bili narodi, temveč slučajni in slabo zvezani konglomerati grup, ki so razpadale in se zopet spajale v popolni odvisnosti od uspeha ali poraza te ali druge vojne.

Narod pa ni slučajen konglomerat, temveč stalna skupnost ljudi.

Ali vsaka stalna skupina še ne tvori naroda. N. pr. Avstrija ni bila narod. V čem se loči nacionalna skupnost od države? Nacionalne skupine si ne moremo predstavljati brez skupnega jezika, dočim za eno državo ni obvezen en skupen jezik. *Skupen jezik* je torej ena osnovnih potez naroda. Ali Angleži in sev. Amerikanci govore en in isti jezik, a vendar niso en narod. Zakaj ne? Ne žive skupaj, ampak na različnih ozemljih; Angleži in Amerikanci so živeli prej skupno v Angliji in so tvorili en narod. Potem se je del Angležev preselil na novo ozemlje — Ameriko in tu je vzrastel tekom časa severoameriški narod. *Skupno ozemlje* je torej druga osnovna poteza naroda. Ali n. pr. Italijani se dolgo niso formirali v en narod, ker so bili razbiti na polno kneževin in grofij, niso živeli skupnega gospodarskega življenja, cela stoletja so se borili in uničevali med seboj. Isto velja za druge narode, ki so šli skozi fevdalizem in razvili kapitalizem. Torej je tudi *gospodarska skupnost* ena osnovnih potez naroda.

Tudi to še ni dovolj. Narodi se razlikujejo med seboj tudi v duševnem življenju, kulturi. Vsak narod ima gotovo *duševno skupnost*, skladnost.

Narod je torej zgodovinsko nastala trajna skupnost jezika, ozemlja, gospodarskega življenja, duševne skladnosti, ki se izraža v skupnosti kulture.

Pri tem je samo ob sebi umevno, da je narod kot vsak zgodovinski pojav podvržen zakonu izpreminjanja, da ima svojo zgodovino, začetek in konec.

(Dalje prihodnjič.)

Predsedniške volitve v Nemčiji.

29. marca se že vršijo v Nemčiji volitve novega državnega predsednika. Socialpatrioti bodo bili najbrže skupaj z nekaterimi meščanskimi strankami. Komunistična stranka je postavila za svojega kandidata sod. Ernsta Thälmana. On je transportni delavec iz Hamburga, je že desetletja v delavskem gibanju, pripadal je že pred vojno v Hamburgu socialdemokratski opoziciji in je vedno pokazal, da predstavlja revolucionarno voljo nemškega delavstva.

Strokovna enotnost v Franciji napreduje.

Reformistična strokovna zveza je odklonila predlog rdečih strokovnih organizacij za sklicanje skupnega kongresa ujedinitvenja. Nato se je obrnila rdeča strokovna zveza preko glav reformističnih voditeljev na reformistično organizirane delavce, jim razložila sabotažo njihovih voditeljev in jih pozvala, da naj delavstvo doseže strokovno enotnost proti volji voditeljev s krajevnim združevanjem organizacij. Ta oklic je našel velik odmev. Obe železničarski organizaciji vzhodne železnice sta sklenili, da skličeta kongres ujedinitvenja. Več krajevnih reformističnih organizacij se je že izjavilo za predlog rdečih strokovnih organizacij. Enotnost maršira — kljub reformistični sabotaži.

Kmečki upori v Grčiji.

V Grčiji so nastali upori revnih kmetov. Uporni kmetje so se polastili veleposestev. Čete, poslani za upravo „reda in miru“, niso hotele streljati na kmete. Potem so oficirji sami pričeli streljati s strojnimi. Spopadi se nadaljujejo.

Splošen internacionalni pregled.

V Franciji imajo zopet velike težkoče s svojo valuto. Frank se zopet koleba. Herriot sklicuje ministrske in poslanske seje, pošilja finančnike v London in New

York, a finančni položaj Francije se noče zboljšati.

Gospodarski izgledi zmagovite Francije niso nič boljši kot od premagane Nemčije. Ogromni njeni dolgovi, ki znašajo nekaj sto milijard frankov, onemogočajo gospodarsko ravnovesje za desetletja. Nade v nemške reparacije ginejo in francoska buržuazija se vedno bolj boji nemške.

Težek položaj na gospodarskem polju postruje vedno bolj tudi politični položaj. Množice se revolucionirajo. Francoska komunistična stranka dnevno narašča.

Francosko-angleška enotnost je zopet osvetlila debata o vojnih zrakoplovih. Konservativci so poudarjali, da ima danes Francija trikrat močnejše zračno brodogradništvo in tako razmerje sil moti francosko-angleško „prijateljstvo“. Za povečanje zračne mornarice se pa niso navduševali samo konservativci, ampak tudi desno Macdonaldovo krilo v delavski stranki. Za demonstrativen predlog za razorožitev je glasovalo 25 poslancev (komunistov in levega krila delavske stranke). To je bil zopet jasen zunanji znak, da v angleški delavski stranki vre, da se angleško delavsko gibanje radikalizira. To se vidi tudi v bojnih pripravah strokovnih organizacij. Misel strnjenja za boj pripravljenih delavskih vrst prodira z elementarno silo. Rudarji, kovinarji in železničarji stoje pred velikimi boji. Rudarji so sprejeli program in zahteve revolucionarnega krila. Te tri stroke se združijo v trozvezo, ki lahko pošlje tri milijone organiziranih delavcev v boj. Radi provokacij podjetnikov in konservativne vlade se je nabralo dovolj goriva, da bo v množicah zadobil ta orjaški boj tudi političen značaj. Zlasti angleški rudarji pričenjajo razumevati ozko zvezo med svojim položajem in Dawesovim načrtom. Tudi misel o mednarodni koordinaciji bodočih bojov v Angliji, Nemčiji, Franciji, Čehoslovaški, Belgiji in Poljski dobiva tla med angleškimi rudarji.

V takem položaju pridobiva vedno močnejša tla misel o upostavi strokovne enotnosti v nacionalnem in internacionalnem okvirju. Ta stremeljenja dobivajo tem večji pomen z ozirom na nove konflikte med imperialisti. V tem tednu se je jasno pokazalo ne samo angleško-francosko, temveč tudi angleško-amerikansko nasprotstvo v govorih o oboroževanju in proračunu. Od Anglije umetno uprizorjen konflikt Grčije s Turčijo radi izгона nekega grškega pridigarja iz Turčije, na meji sovjetskih kavkaških republik od Angležev uprizorjen upor Kurdov v Turčiji, srbsko-grška vojaška zveza, ki omogoča Angležem, da imajo Solun za zatočišče svojega brodogradništva — vse to so sestavni deli enega in istega načrta za napad angleških imperialistov na vzhod: sovjetsko Rusijo in Turčijo. Kajti sovjetska Rusija je še vedno glavna skrb vseh imperialistov.

V Bolgariji je odpor delavskih in kmečkih množic vedno močnejši. Revolucionarni boji in spopadi so na dnevnem redu. Fašistovska vlada se skuša rešiti s poostrenimi izjemnimi ukrepi in terorjem.

Železničarska stavka v Nemčiji.

Pretekli teden je izbruhnila na Saškem železničarska stavka. Ta čas, ko to poročamo, se je že gotovo razvila v generalno stavko železničarjev cele Nemčije.

Izbruhnilo je tudi več drugih stavk v Berlinu in Šleziji. Vse te stavke so posledica Dawesovega načrta, s katerim je hotela ententna buržuazija spraviti Nemčijo v krepilje ameriškega kapitala. Kot posledica sprejetja tega načrta bodo sledili tudi orjaški delavski boji v Angliji.

Občinske volitve v Londonu.

Pri občinskih volitvah v Londonu je dobila konservativna stranka 60 mandatov, delavska stranka 27 in liberalna 5. Delavska stranka je pridobila 12 mandatov, dočim so jih izgubili konservativci 10 in liberalci 2.

Dopisi iz del.-km. Slovenije

Ruše.

Pri nas oživlja delavsko strokovno gibanje. Klerikalci in demokrat pa to ni všeč. Demokrati bi radi spravili delavstvo v svojo SSDU (samostojna strokovna delavska unija), klerikalci pa so 1. t. m. pod firmo „strokovne zveze“ sklicali nekaj občni zbor, ki je sestojal iz treh njihovih članov — rokodelcev izven tovarne. Drugi smo bili mi, socialisti in nekaj orjunccev. Mi smo do dobra razkrinkali oboje. Razredno-zavedni delavci ostanemo še dalje v amsterdamski strok. kemični organizaciji, da delamo znotraj in polagoma ustvarimo res bojovno organizacijo, kakršna danes pod amsterdamskim vodstvom ni.

Za vzgled, s kakšnimi lažmi se nam hočejo prikupiti klerikalci, naj navedemo to-le: klerikalci namreč govorijo, da je njihova strokovna zveza dala iniciativo za ujedinitvenje železničarjev. Dočim je resnica čisto druga, da so ravno naši železničarji začeli pripravljati tla za ujedinitvenje in da sedaj cele trume tudi klerikalnih železničarjev vstopa v razredno-bojevno „železničarsko pravovarstveno org.“, ker vidijo, da klerikalna „prometna zveza“ ni storila ničesar za železničarje, ampak je hotela le ministra Sušnika oprati pred njimi.

Rušani.

Železniki nad Škofjo loko.

Pri nas so Žerjavovci vršili 8. februarja tak pritisk na ljudi, da sploh niso pustili na volišče onega, ki bi volil Makuca. Železničarjem so grozili, da bodo odpuščeni iz službe, če ne bodo volili Žerjava. Čudimo se, da so zlezli med orjuncce nekateri, ki spadajo po svojem bednem položaju z vsemi štirimi v prol. vrste. Tak je n. pr. Gartner. Pa jih bodo že lastni voditelji izučili, da delavec ne spada med orjuncce, ampak v bojovne proletarske vrste. Več Železnikarjev.

Maribor.

Volitve so za nami. Prenehala je vsa agitacija meščanskih strank s socialpatrioti

vred. Opravili so svojo rabeljsko delo nad delavci, sedaj jih ne potrebujejo več, saj so dokumentirali potom volilnih kroglic svoje zadovoljstvo v tem izkoriščevalnem sistemu, v času ko vlada tu pri nas kakor povsod v Jugoslaviji teror, brezposelnost in lakota. Ni potreba na dolgo razotrivati, zakaj, čemu je delavstvo volilo meščanske stranke n. p. SLS, Radiča, celo Narodni blok. Pozabilo je na vsa preganjanja, danes gleda še hujšemu naproti. Socialpatrioti so zelo potlačeni, nazadujejo tudi v zadnji trdnjavi — Maribor, z njihovo mirotvorno buržuaziji tako dopadajočo politiko.

Brezposelnost pri nas najbolj občutimo kovinarji, obstoja sicer tudi strokov. org. Savez metalnih radnika, ki se pa ne občuti. Obrati, kakor Kovina, Fa. Nipič, Splošna stavbena družba odpuščajo delavce vsak teden v večjem obsegu, ostalim pa zmanjšujejo mezo. Na ta način prejemajo ključavničarji urno plačo 12 kron, delavke mladoletne pa po 8 kron. Socialpatriotska strokovna organizacija molči, ne skliče ne protestnega shoda, celo tako jezikovna „Gottesstimme“ nima prostora za članek posvečen svojim članom. Delavstvo se obrača vsled tega proč od njih, je za enotno fronto in izpremembo strokovne taktike.

Otroški vrtec se zdi poštenemu človeku, če pogleda notraunost tovarne „Kovina“. Proletarske deklice 13 do 14 let stare stoje pri strojih, ter se mučijo za zlato tele, kapital. Kje je tu inšpekcija dela, ali ne vidi v tem protizakonitost?!

Brezposelni se zbiramo na glavnem trgu pred magistratom, tam defiliramo s raztrganimi čevlji občinskim odbornikom narodnega bloka. „Narodni“ pa nočejo videti ta raztrgani narod. Žarek upanja je posvetil v naša srca, ko je zapadel sneg, da bo vsaj nekaj dela pri „šauflanju“, pa še ta up gre po vodi. „Narodni“ so nakazali za to delo kredit 6000 Din, nemogoče je bilo sprejeti veliko število delavcev, in tako smo z buržuji vred čofotali po lužah. Njim je bilo seveda lažje: dobre čevlje, topla soba, kavarna. Mi pa

zopet k zidu, kjer stojimo v fronti gledajoč mimoidoče preobjeste kapitaliste v svojih kožuhih; lepe izložbe jestvin vzbujajo zapeljivo poželenje za naše lačne trebuhe. — Misli pa pohitijo med tisočglavo množico izkoriščanih sužnjevc, kateri so vzlic temu glasovali še za nadaljno bedo in brezposelnost samega sebe, nevedoč, kakšno moč posedujemo, da je naša dolžnost boriti se vzlic temu proti prokletstvu kapitalizma vse do dneva obračuna.

Brezposelni.

Pismo iz Francije.

Dragi sodrugi! Pošiljam pozdrave vsem zavednim proletarcem Jugoslavije. Preteklo je eno leto, odkar sem se ločil od Vas v daljni svet iskat kruha za sebe in svojo družino. Žalostna je bila ločitev od Vas. Upam pa, da bode vesel prihod v domovino.

Slišim, da v naši „domovini“, ki nas tira v svet in preganja, divja še reakcija naprej. Sodrugi ne bojte se, ne ustrašite se, vstrajajte v boju za bodočo zmagajo, ki nam je zagotovljena, ako bodemo stali ramo ob ramo na straži. Spominjam se naših zvestih sodrugov, ki leže po zaporih, ki so živi pokopani za zidovjem. Orjunski morilci se pa svobodno gibljejo. Dolžnost vsega proletariata je, da zbira denarne prispevke za žrtve.

Slišimo, da izvede reakcionarna PP. vlada volitve dne 8. februarja 1925. Sodrugi, kličemo Vam, da greste vsi na volišče in se združite delavec in revni kmet okoli Delavsko-kmečke republikanskega bloka, da si priborite delavsko-kmečko vlado, ki bo res delala in gospodarila za revno ljudstvo.

Dragi sodrugi, želim vam veselo novo leto 1925, v katerem mora priti žarek solca in osvobojenja revnega ljudstva.

S solidarnim pozdravom

J. A.

Naročajte „Zapiske“
Del.-kmečke Matice!

Če milijoni delajo, a ne živé,
če matere otrokom le mlečno vodo delé,
potem pravijo, da vlada red.

Če pa delavec zavpije: „Naj tudi jaz
zaživim!“

Kdor delo mi krade, pred sodišče z njim!“
Potem pravijo, da vlada nered.

Če se bolnik v tovarni še naprej poti,
če se njih trinajst v eni sami sobi tišči —
potem pravijo, da vlada red.

Če pa zarjove kedo in se temu upre,
ker ob misli na starost brezbriznost
zamre —

potem pravijo, da vlada nered.

Če se v Švici pozimi rentir veseli
in poleti ob morju živi brez skrbi —
potem vlada mir.

Če pa prihaja nevarnost, da stvari se
spremené,

da se špekulacija z zemljišči prepové —
potem vlada nered.

Glavno pač je: Ne slišati onih, ki stradajo.
Glavno pač je: Ne motiti onih, ki vladajo.
Le vpiti nikar.

Se sčasom že vse bo na bolje obrnilo,
ko na pot evolucije vse bo krenilo.

To spoznali namreč so oni, ki vam se
kot vaši zastopniki že so se vrinili!

Mislite, da do takrat bodete že vsi poginili?
In če! Na vaših grobovih se bo le napis
blestel:

Spoštovanje do mira in tega družabnega
reda je vedno imel.

Važni dogodki v marcu.

1. marca 1919 — ustanovni kongres kom. internacionale.

3. marca 1919 — generalna stavka in politični boji v Berlinu

5. marca 1871 — roj. Roza Luksemburg.

8. marca 1921 — obešen Alija Aliagič.

8. marca 1876 — razpust nemške socialistične stranke (Sozialistengesetz).

9. marca 1848 — izbruh revolucije na Dunaju.

10. marca 1919 — konec bojev v Berlinu. Leo Jogiches ustreljen.

12. marca 1917 — padec ruskega carizma, nastop Miljukovove vlade, ustanavljanje sovjetrov.

12. marca 1921 — monarhistični Kapov puč v Nemčiji. Oboroženi boji na celi črti. Beg Ebertove vlade v Stuttgart.

14. marca 1883 — umrl Karl Marx.

19. marca 1894 — uvedba osemurnika v angleških ladjedelnicah.

19. marca 1921 — podpisan rusko-poljski mir.

20. marca 1915 — K. Liebknecht glasuje proti vojnim kreditom.

27. marca 1921 — podpisana pogodba med sovjeti in Turčijo ter trg. pogodba med scvj. Rusijo in Anglijo.

Volivni fond.

Za volivni fond so še dospele sledeče zbirke: Iz Kočevja 82 Din, iz Jesenic na poli 7 Din 36-75, na poli 5 Din 77, na poli 9 Din 27, na poli 1 Din 75-75, na poli 12 Din 52, na poli 10 Din 42, na poli 11 Din 128-25, na poli 4 Din 40, na poli Kukovca Din 35; iz Zaloga na 27. poli Din 73-25, na 33. poli (Makuc) Din 362, na 30. poli Din 79, na 70. poli (Stukelj) Din 63-75. — Skupaj 1173-75 Din, vštveši zadnjo vsoto skupaj 6426-30 Din. — Nekaj pol je še zunaj. Prizadeti naj jih nemudoma pošljejo z denarjem vred.

„Zapiski“

Delavsko-kmečke Matica, 2. štev. so izšli z bogato vsebino na 50 straneh. Drugo številko bodo dobili le oni, ki so poslali oziroma bodo še poslali naročnino. Naročajte to edino slovensko proletarsko revijo.

Izdajatelj in lastnik: Konzorcij v Ljubljani.
Odgovorni urednik Josip Pezdur, sedlar.
Tiskarna Josip Pavliček, Kočevje.